

teratura, no pot ni vol sentir-se ni un minut més una llengua degradada, subordinada políticament, incansablement i de mil maneres atacada pels poders mediàtics, visceralment rebutjada pels altres pobles d'Espanya. Aquesta llengua no pot ni vol sentir-se ni un minut més inferior a cap altra.»

Isidor MARÍ
 President de la Secció Filològica
 Institut d'Estudis Catalans

ANTONI GILI
 (1932-2010)

Quan un amic emprèn el definitiu viatge i és arrabassat de sobte del teu entorn físic, és com si la terra obrís amb violència un avenc sota els teus peus. T'afertes a les carritxeres dels records i maldes per conservar-ne, solidificats, els relleus lluminosos que s'encastellen en els cingles més alts de la retina. El moment és especialment dur si saps que la persona que t'ha fuit duia la marca de la bondat escrita a la cara. El clos on ha desplegat les seves vivències s'engrandeix i s'hi obren finestral de rondalla, en els quals una amalgama de colors i boires tiny la magnificència del paisatge. Allà on el llevant mallorquí juga, com una verge de roca nua, a imitar els cims de Tramuntana, l'ànima d'Antoni Gili s'ha convertit en un símbol omnipresent que t'escomet i et sorprèn a cada passa.

Fa molts d'anys que ens coneixíem i, a intervals, vaig gaudir de la sort de compartir amb ell temps, espai i quimeres. Puc assegurar que la intensificació de les nostres relacions en la recta final de la seva vida ha estat per a mi un impagable privilegi. Era un home extravertit que et regalava a mans plenes les seves joies més preuades i t'enriquia constantment, desplegant davant teu un ampli ventall de sapiència, des de la tribuna de la humilitat. Ara, se submergia al teu costat, amb un focus potent, dins les fosses més pregonas i obscures de la història, et feia navegar sota les aigües dels segles precedents i t'explicava tota la genealogia sencera del seu poble; suara, desgranava les vicissituds de cadascuna de les tesselles que conformen el mosaic artanenc i, d'aquesta manera, s'incrustaven en les teves ninetes els referents físics de fites, roques, torrents, pous, ponts, síquies, sementers, ermassos, talaies, avencs, molins d'aigua i tafones, amb la cronologia ordenada i amb tots els camps de la fitxa degudament emplenats: —allà, tal dia assassinaren un home; —en aquest lloc hi va haver una desgràcia tal any; —la collita d'oliva de fa tant de temps va enriquir l'amo d'aquesta possessió. Eren frases a les quals estàvem acostumats tots els qui el tractàrem.

Nascut a Artà el 26 d'abril de 1932, Antoni Gili i Ferrer ingressà en el Seminari Conciliar l'any 1945 i el 31 de maig de 1958 era ordenat prevere. Exercí el ministeri sacerdotal a les parròquies de Binissalem, s'Arracó, Artà, Algaida, Porreres, Montuiri i la Sang, a Palma. Fou delegat de l'Obra Cultural Balear a Artà i president del museu d'aquesta vila des de 1979 fins a 1988. Des de 1968 era el rector de l'Obreria de Sant Antoni.

Ha estat un excel·lent i molt productiu investigador, ja que deixa un llegat de més de vint llibres publicats i molt més de tres-cents articles, unes obres en les quals el rigor, l'exhaustivitat, la precisió, la finesa d'execució i en definitiva l'amor, gairebé passió —diria—, envers la matèria tractada en són trets definitoris i característics. Una producció quasi enciclopèdica, per la diversitat de temes abordats. D'un altre capellà, de Mn. Llúter, heretà la dèria per la història, cosa que el portà a publicar els volums sobre la vila d'Artà relatius als segles xv, xvi i xvii. El traspass inesperat ha detingut la redacció del següent. Quatre toms de cançons populars complementen amb una dignitat extraordinària l'obra del pare Rafel Ginard. Un altre camp que ha treballat intensament és el referit a l'eremitisme en general i d'una manera molt particular a l'ermita artanenca de

Betlem. El 1988 havia rebut la distinció d'ermità honorari de la Congregació d'Ermitans de Sant Pau i Sant Antoni. Altres publicacions de caire religiós són les referides a llocs de culte artanencs, com Sant Salvador o Santa Maria de Bellpuig, la de l'església ciutadana de la Sang i també les de caràcter biogràfic de determinats personatges religiosos, tals com Sebastià Gili, Antoni Llinàs, Francesc Palau, Llorenç Lliteras, etc. Els termes municipals de Capdepera, Son Servera i Sant Llorenç han estat molt sovint treballats des del punt de vista històric. És notòria la seva contribució al coneixement de la musicologia. Bé es pot dir que absolutament tot allò que pugui haver tingut algun interès històric ha estat objecte de la seva atenció. En repassar els nombrosos articles que escrigué, topam amb una diversitat elevadíssima de temes tractats, a més dels susdits: edificis defensius, creus de terme, imatges medievals, glosadors, possessions, hospitals, toponímia, escolanies, rondalles...

Una menció especial mereix la vinculació a la festivitat de sant Antoni, a la qual dedicà una munió de publicacions. És una festa de la qual difícilment es pot copsar la dimensió si un no l'ha viscuda. És tot el poble d'Artà que s'hi aboca, participatiu, en cos i ànima, i no és sols una festa religiosa, ja que és també la bauxa pagana del solstici d'hivern, la nit màgica del foc, que Antoni Gili vivia intensament, des de la seva doble condició de clergue i d'artanenc. La festa no duu dol, em digué fa poc un conterrani seu. Així, doncs, el millor homenatge que es pot fer a l'amic traspassat és fer que l'acte festiu tenguí continuïtat a través del temps. L'absència del mossèn és ara un buit que es fa sentir enmig de l'escalfor humana del seu poble. Tots els seus amics sabem que a l'entorn de la brasa ardent de cada gener s'agombolarà, durant molts anys, el record de l'home exemplar, no sols perquè fou un artanenc il·lustrat, sinó, sobretot, perquè era una persona de cor especialment noble i generós.

Cosme AGUILÓ
Institut d'Estudis Catalans

VALENTÍN GARCÍA YEBRA
(1917-2010)

A finales de 2010, en pleno mes de diciembre, nos dejó Valentín García Yebra, una figura singular en el mundo de las letras clásicas e hispánicas y de modo muy especial en la traducción. Es uno de los más importantes traductores de España. Como teórico de la traducción, se encuentra entre los pioneros. Su teoría de la traducción ilustrada con ejemplos de las lenguas clásicas y modernas resulta de gran interés para todos aquellos especialistas que se dedican al estudio comparado y contrastivo, en particular los romanistas. Su recuerdo permanecerá entre nosotros por muchos motivos, tanto académicos como personales. Quienes lo conocieron o han leído su obra saben perfectamente a qué me refiero y quienes no tuvieron ocasión lo entenderán al leer estas líneas o al consultar su obra.

Valentín García Yebra ha recorrido un largo viaje desde su nacimiento en un pueblecito leonés, Lombillo de los Barrios, el 28 de abril de 1917, hasta su fallecimiento en Madrid el 13 de diciembre de 2010. Recordaremos en esta semblanza algunos momentos de dicho viaje, con el objeto de comprender lo que ha significado este ilustre personaje y lo que ha aportado a la comunidad en general y a la comunidad científica en particular.

Su nacimiento en Lombillo de los Barrios, en la comarca del Bierzo frontera con Galicia, le permitió aprender un correctísimo castellano al tiempo que le resultaba habitual oír la lengua gallega. El contacto con dos lenguas contribuirá en gran medida a su afición por las lenguas y determinará su decisión de estudiar la carrera de Filosofía y Letras, la especialidad de Clásicas en la